Леонова Ірина, *студентка гр.МАРК-11*

ЕЛІТА І БЮРОКРАТІЯ: КОНФЛІКТИ ЧИ СПІВІСНУВАННЯ?

Актуальність проблеми. Що відбуваються в останні роки події на території нашої країни і колишніх союзних республік, привели до глибокої зміни політичної та економічної системи, а також соціальної структури суспільства. **Об'єктом** дослідження є політичні системи бюрократії та правлячої еліти.

Предметом дослідження – сутність понять еліта та бюрократія та їх співіснування в політичній системі.

Метою статті є з'ясувати за яких умов еліта та бюрократія вступають у конфлікт, а за яких співіснують. Для досягнення мети поставимо такі **завдання**:

- ✓ Розкрити суть, зміст понять «еліта», «бюрократія»
- ✓ Визначити спільні та відмінні риси еліти та бюрократії
- ✓ Виділити основні функції обох структур

Дослідженість теми: бюрократію та еліту вивчали багато вчених: Г.Гегель, К. Маркс, В. Парето, М.Вебер, Р.Михельс.Але взаємини бюрократії і правлячої еліти, а тим більше їх порівняння цікавилися лише деякі (М. Вебер, Р.Михельс, Б.Рокмен).

Свого часу Аристотель писав таке, що якщо б ми усвідомлювали істинний зміст понять, якими користуємося у своїх учинках, то не потрібно було б силових структур у суспільстві. Виховні та контролюючі функції виконували б сім'я, родина, школа, ВНЗ, громадські та політичні організації, а інші державні інститути і силові структури здійснювали б здебільшого контрольно-регульовану роботу для загального благополуччя.[3. С.154]

У повсякденному мовленні поняття «бюрократія» має негативне значення і часто використовується для позначення неефективної роботи установ. Тож бюрократія – система управління в державі та її організаціях, якій притаманні формалізм, казенщина, що стоять над інтересами народу.

Великий внесок у вивчення проблеми державної бюрократії був зроблений К. Марксом. В результаті дослідження бюрократії Маркс прийшов до висновку, що чиновництво не може бути ні носієм державного розуму, ні носієм загальних інтересів. Головною причиною, що сприяє перетворенню бюрократією приватних інтересів під загальні, є відносини приватної власності. Звідси Маркс робить висновок про бюрократію як неминуче зло і супутнику буржуазного суспільства і держави. Крім ієрархії і приватних інтересів Маркс виділяв у бюрократії такі риси, як корпоратизм, таємниця, авторитет, безвідповідальність. Ці риси об'єктивні, вони породжені бюрократичної реальністю.

Політична еліта – самостійна, вища, відносно привілейована група людей, наділена особливими психологічними, соціальними і політичними якостями, яка бере безпосередню участь у затвердженні і здійсненні рішень, пов'язаних з використанням державної влади або впливом на неї.[1.с. 140] Порівняно з бюрократією правляча еліта існує у всіх організаціях.

Порівнюючи ставлення чиновників і членів еліти з різними верствами організації, приходимо до висновку, що з підвищенням рівня влади зменшуються безпосередні контакти носіїв влади з масою. Тим самим збільшується відчуження влади. Таким чином, бюрократія в цьому аспекті виглядає більш переважно, ніж правляча еліта, яка перебуває на самому верху піраміди влади. Одним з елементів ідеології є ставлення до закону. Чим авторитарніший режим, тим відповідальніші носії влади і маса перед вершиною влади. Посилюється не тільки ступінь відповідальності, але і чисельність відповідальних осіб. Однак тут спостерігаються два фактори: 1) повна безвідповідальність вождя організації перед будь-ким ; 2) відсутність відповідальності еліти перед масою. Будь-яка влада прагне захистити своїх суб'єктів від відповідальності. При демократії цими суб'єктами є весь апарат управління (еліта і бюрократія), при авторитаризмі же головний суб'єкт - правляча еліта. Тому бюрократія більш схильна до відповідальності, ніж еліта. Лібералізація ж авторитарного режиму веде до різкого зростання посадових злочинів і зменшення відповідальності, що породжує у бюрократії і представників еліти нову ідеологію - ідеологію вседозволеності.

Досить складні відносини формуються між бюрократією і елітою. Адже перша намагається підіграти другій. Виникаючі конфлікти, в більшості вирішуються в прихованому процесі.

Суть конфліктів полягає в двох причинах:

1) прагнучи безпеки, бюрократія намагається звести всі проблеми до своїх методів розв'язання;

2) боротьба за владу(атмосфера, що панує в бюрократії і еліти, можна назвати одним словом - страх. Але цей страх має позитивні наслідки, тому що дисциплінує членів обох структур і застерігає їх від правопорушень.)

Найбільше конфліктів спостерігається в економічній та фінансовій сферах. Їх причини приховані у самій суті управлінської природи еліти, коли остання розприділяє і споживає суспільний продукт, привласнює собі якомога більше суспільних благ у створенні яких апарат управління безпосередньої участі не бере. Проте бюрократія прагне всіма засобами довести громадськості свою надзвичайно важливу, доленосну роль у суспільстві, свою безкорисність і професійну чесність. Усе це можна відстежити на прикладі діяльності олігархів і представників середнього бізнесу в сучасній Україні, де більше 50% економіки перебуває «у тіні» і, за словами В.А. Ющенка, - це важлива причина конфліктів влади та народу. [1 с.125]

Порівнюючи ідеологію правлячої еліти і бюрократії, науковці вважають, що будь-який носій влади прагне зберегти свою владу шляхом успадкування. Це досягається двома шляхами: офіційно і неофіційно. Так, в Конституції ряду країн закріплена влада за певної політичної сили. Неофіційно ж спадкування відбувається за більш надійними зв'язками - дружнім і сімейно-родинним.

Отже, правляча еліта є меншістю, що панує над масами. І це управління, як зазначав Н.Макіавеллі, здійснюється або силою, або за допомогою хитрощів. Головним завданням еліти є керувати. А бюрократія несе в собі загрозу демократичній політичній структурі і тим політичним діячам, які керують нею. У той же час, могутня і незалежна бюрократія, необхідна для запобігання політичній корупції і для збереження самих демократичних процедур. Але бюрократія та еліта мають як тісний взаємозв'язок, схожість, так і розбіжності, що часто призводить до конфліктів.

Список використаних джерел:

1. *Гончарук, Т. В. Формування модернізаційної парадигми державного управління / Т. В. Гончарук // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – 2013. – Вип. 41.*
2. *Журавель П.А. Вплив правлячої еліти на ефективне функціонування державного апарату//Економіка та держава. – 2014. –№2. – с.140-144.*
3. *Пірен М Виховання духовності та консолідація українського суспільства на шляху до євро інтеграції //Ефективність державного управління та управлінських кадрів в умовах змін :Зб. Наук. Праць. – К: Вид-во НАНДУ, 2005 – С.125-127*
4. *Пірен М. Подолання бюрократизму як чинник перезавантаження управлінської діяльності політико-владної еліти України в кризовий період/ Марія Пірен//Психологія і суспільство. – 2009. - №4 С.153*
5. *Гончарук, Т. Філософія цивілізації та дух постмодерну [Електронний ресурс] / Тетяна Гончарук // Мандрівець. – 2008. – № 4. – С. 37-40.*